

JUSTIITS- JA DIGIMINISTEERIUM

Riigikantselei
riigikantselei@riigikantselei.ee

Teie 18.03.2026
Meie 10.04.2026

nr 2-5/26-00606
nr 8-2/2169

Ettepanek Vabariigi Valitsusele seisukoha kujundamiseks

Riigikogu Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsioon algatas Riigikogus 16.03.2026 eelnõu korruptsioonivastase seaduse (KVS) muutmiseks. Riigikogu juhatus määras eelnõu 851SE juhtivkomisjoniks põhiseaduskomisjoni.

Eelnõu 851SE eesmärk suurendada avaliku võimu teostamise läbipaistvust on mõistetav. Huvide deklaratsiooni süsteemi eesmärk on tagada ametiisiku ametikohustuste täitmist mõjutada võivate huvide tuvastatavus ja kontrollitavus. Seejuures tuleb hinnata, kas eelnõus kavandatud andmete avaldamise kohustus on KVS eesmärki arvestades vajalik ja proportsionaalne. KVS eesmärk on tagada avaliku ülesande aus ja erapooletu täitmine, mitte kujundada ametiisikust laiapõhjalist isikuprofiili ega kehtestada üldist lojaalsus- või taustakontrolli mehhanismi.

Eelnõus kavandatud organisatsioonilise kuuluvuse üldine ja ulatuslik avaldamise kohustus ei sobitu täiel määral KVS-i olemusliku eesmärgiga. KVS-i keskne fookus on vältida olukordi, kus ametiisik teeb otsuseid enda või temaga seotud isikute majanduslikes või muudes erahuvides. Organisatsiooniline kuuluvus võib küll teatud juhtudel olla asjakohane, kuid see ei ole olemuslikult võrreldav majanduslike huvide või otseste seostega, mis loovad korruptsiooniriski klassikalises tähenduses.

Lisaks tekitab selline regulatsioon olulisi põhiõiguslikke küsimusi. Organisatsiooniline kuuluvus võib hõlmata ka andmeid, mis puudutavad isiku veendumusi, tervist või muid eraelulisi asjaolusid. Sellisel juhul on tegemist isikuandmete eriliikidega Euroopa Liidu isikuandmete kaitse üldmääruse (GDPR) artikli 9 tähenduses, mille töötlemine on üldjuhul keelatud ning lubatud üksnes rangelt piiritletud erandjuhtudel. Sama põhimõtte tuleneb ka isikuandmete kaitse seadusest, mis eeldab eriliiki isikuandmete töötlemisel selget õiguslikku alust, vältimatut vajadust ning asjakohaseid kaitsemeetmeid.

Eelnõu ega selle seletuskiri ei sisalda piisavat analüüsi selle kohta, millises ulatuses kavandatud regulatsioon hõlmab isikuandmete eriliike, milline on selle vältimatu vajadus KVS eesmärgi saavutamiseks ega milliste konkreetsete meetmetega tagatakse näiteks inimeste põhiõiguste kaitse, sealhulgas kinnipidamine põhiseaduse §-st 42. Kui organisatsioonilise kuuluvuse andmete kogumist siiski vajalikuks peetakse, tuleks kaaluda selle ulatuse kitsendamist või avalikustamise diferentseerimist, vältimaks ebaproportsionaalset põhiõiguste riivet.

Lisaks ei ole veenvalt põhjendatud, miks kehtiv KVS regulatsioon, eelkõige KVS § 14 lõike 7 punkt 2, mis võimaldab deklareerida muu asjaolu, mis võib kaasa tuua ametikohustuse rikkumise, välistada erapooletuse või tuua kaasa korruptsiooniohu ei ole piisav nende juhtumite hõlmamiseks, kus organisatsiooniline seotus on tegelikult asjakohane. Kehtiv regulatsioon võimaldab juba täna hinnata üksikjuhtumipõhiselt, milline seos on korruptsiooniriski seisukohalt oluline, vältides samas ebavajalike

ja KVS eesmärgiga mitteseotud andmete üldist kogumist. Eelnõus ei ole näidatud, et selline lähenemine oleks praktikas ebapiisav või et selle asemel oleks vajalik kehtestada kõiki organisatsioonilisi seoseid hõlmav kohustus.

Kodakondsuse osas on hinnang teistsugune. Kodakondsus on objektiivne ja kontrollitav õiguslik staatus, mille tuvastamine ei eelda avarat tõlgendamist ega too kaasa sama liiki tundlike andmete avalikustamist nagu organisatsioonilise kuuluvuse puhul. Samuti võib mitmikkodakondsus olla avaliku võimu teostamise kontekstis asjakohane teave, võimaldades hinnata võimalikke lojaalsus- või muid mõjutegureid. Arvestades, et avalikku võimu teostavatele isikutele kehtivad kõrgendatud läbipaistvusnõuded, on kodakondsuse avaldamise kohustus üldjuhul sobiv ja mõõdukas meede. See aitab kaasa läbipaistvusele ega riiva ebaproportsionaalselt põhiseaduses kaitstud õigusi.

Eeltoodust tulenevalt on põhjendatud toetada kodakondsuse avaldamise nõuet, kuid organisatsioonilise kuuluvuse ulatuslik kohustuslik avaldamine vajab täiendavat analüüsi ning piiritlemist. Ilma selgete erandite ja kaitsemehhanismideta võib see minna vastuollu põhiseadusega ning ei pruugi olla korruptsiooniennetuse seisukohalt olla piisavalt põhjendatud.

Justiits- ja Digiministerium ei toeta eelnõu 851 SE algatatud kujul. Eelnõu edasine menetlemine eeldab organisatsioonilise kuuluvuse regulatsiooni põhimõttelist ümbervaatamist, selle olulist kitsendamist ning põhjalikku analüüsi põhiõiguste ja andmekaitse nõuete, sealhulgas GDPR artikli 9 ja isikuandmete kaitse seaduse kohaldatavuse osas.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Liisa-Ly Pakosta
justiits- ja digiminister

Kätlin-Chris Kruusmaa 53830253
katlin.kruusmaa@justdigi.ee